NEW

2018

M.A.

1st Semester Examination

SANSKRIT

PAPER—SAN-101

Full Marks : 40

Time : 2 Hours

The figures in the right-hand margin indicate full marks.

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

Illustrate the answers wherever necessary.

Answer *all* questions.

प्रश्नानां सर्वेषात्तरं संस्कृतेनैव प्रदेयम् –

1. (क) अधःस्थेषु यथेच्छं द्वयस्य पदस्य साधन-प्रक्रिया प्रदर्शनीया – 2×2

(i) वक्ष्यति।

(ii) रत्नधातमम्।

(iii) श्रुधी।

(iv) विभर्ति।

(ख) यथेच्छं द्वयोः ससूत्रं स्वराः साध्यन्ताम् – 2×2

(i) अग्निना।

(ii) यज्ञस्य।

(iii) होतारम्।

(iv) जरितारः।

2. (क) अधोलिखितेषु मन्त्रेषु ऋषिछन्दोदेवता-निर्देशपुरःसरं मन्त्रत्रयस्य व्याख्या कार्या– 3×4

(i) अग्ने यं यज्ञमध्वरं विश्वतः परिभूरसि।
स इद्देवेषु गच्छति॥

(ii) वायवा याहि दर्शतेमे सोमा अरंकृताः।
तेषां पाहि श्रुधी हवम्॥

(iii) इन्द्रेषिते प्रसवं भिक्षमाणे

अच्छा समुद्रं रथ्येव याथः।

समाराणे ऊर्मिभिः पिन्वमाने

अन्या वामन्यामप्येति शुभ्रे॥

(iv) पुरुष एवेदं सर्वं यद्भूतं यच्च भव्यम्।

उतामृतत्वस्येशानो यदन्नेनातिरोहति॥

(v) काले मनः काले प्राणः काले नाम समाहितम्।

कालेन सर्वा नन्दन्त्यागतेन प्रजा इमाः॥

(vi) सत्यं बृहदृतमुग्रं दीक्षा तपो

ब्रह्म यज्ञः पृथिवीं धारयन्ति।

सा नो भूतस्य भव्यस्य पत्न्युरुं

लोकं पृथिवी नः कृणोतु॥

(ख) निम्नलिखितेषु यथेच्छं विनियोगवाक्यमेकं विशद्यताम् - 1×4

(i) 'अग्निमीड्' इति सूक्तं प्रातरनुवाक आग्नेये क्रतौ विनियुक्तम्।

(ii) एतस्या ऋच ऐन्द्रवाययग्रहे द्वितीयपुरोऽनुवाक्यारूपेण विशेषविनियोगः।

3. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु किमपि प्रश्नद्वयं समाधेयम् – 2×8

(क) भवतः पाठ्यांशमनुसृत्य अग्निः देवतायाः स्वरूपम् उपस्थाप्यताम्।

(ख) पुरुषसूक्तस्य दार्शनिकतत्त्वम् आलोच्यताम्

(ग) शिवसंकल्पसूक्तानुसारं मनसः स्वरूपं प्रस्तूयताम्।

(घ) अथर्ववेदोक्तकालसूक्तस्य माहात्म्यं वैशिष्ट्यञ्च उपवर्ण्यताम्।